

Sygn. akt I C 663/10

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 lipca 2014r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie Wydział I Cywilny

Przewodniczący – SSO Juliusz Ciejek

Protokolant – st. sekr. sąd. Dorota Wodniak

po rozpoznaniu w dniu 22 lipca 2014r. w Olsztynie,

na rozprawie

sprawy z powództwa **K. B. i A. B.**

przeciwko (...) **S.A. z siedzibą w G. Oddziałowi w O.**

o zapłatę

I. oddala powództwo w całości;

II. zasądza od powodów na rzecz pozwanej kwotę 7.217 zł (siedem tysięcy dwieście siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu.

UZASADNIENIE

Powodowie A. B. i K. B. wnieśli w dniu 10 grudnia 2010r. pozew przeciwko (...) S.A. z siedzibą w G. Oddziałowi w O. o zapłatę na ich rzecz kwoty 684.480 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, tytułem naprawienia szkody spowodowanej posadowieniem urządzeń elektroenergetycznych bez podstawy prawnej na działkach o numerach ewidencyjnych (...), za okres 10 lat wstecz od daty wniesienia pozwu. Nadto domagali się zasądzenia na ich rzecz od pozwanej spółki kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu swojego żądania podnieśli, że od 1981r. pozwana korzysta z gruntów powodów o łącznej powierzchni 2.852 m², na których posadowione są 17 słupów elektroenergetycznych oraz linia elektroenergetyczna o długości 695 m. Grunty te są w poważnym stopniu wyłączone z produkcji rolnej. Trakcja elektroenergetyczna przebiegająca przez grunt wpływa niekorzystnie na uprawy rolne, a także na zdrowie ludzkie. Powodowie pozbawieni są możliwości sprzedaży działki, bowiem kupujący po jej obejrzeniu rezygnują z kupna nieruchomości ze względu na przebiegającą przez nią trakcję energetyczną. Pozwana, bez zgody powodów, w zależności od jej potrzeb w każdej chwili wchodzi lub wjeżdża pojazdem na nieruchomość i wykonuje różne prace konserwacyjne, przez co uprawy na całej długości trakcji są niszczone. W tej sytuacji powodowie żądają naprawienia szkody, licząc po 2 złote za 1m² tytułem stawki czynszu dzierżawnego (k. 2-4).

Pozwana (...) S.A. z siedzibą w G. wniosła o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie na jej rzecz od powodów kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu odpowiedzi na pozew nie kwestionowała tego, że na nieruchomościach powodów znajdują się urządzenia elektroenergetyczne stanowiące własność pozwanej spółki, przy czym linie zostały wybudowane w 1971 i 1974r. Nie uznając roszczenia powodów co do zasady, pozwana z ostrożności procesowej wskazała, że stawka wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z gruntów powodów podana w pozwie jest rażąco zawyżona, biorąc

pod uwagę, że sporna nieruchomość zarówno w okresie objętym powództwem, jak i w dniu dzisiejszym jest nieruchomością rolną. Pozwana zgłosiła zarzut zasiedzenia służebności gruntowej w złej wierze przez Zakład (...) S.A. w O., którego jest następcą, polegającej na trwałym korzystaniu z urządzeń elektroenergetycznych posadowionych na nieruchomości obejmującej działki gruntu oznaczone numerami ewidencyjnymi (...). Nadto zauważyła, że działki o numerach (...) zostały nabyte w dniu 19 grudnia 2008r., działki o numerach (...) w dniu 28 grudnia 2007r., a działka o numerze (...) w dniu 19 września 2006r. (k. 67-69).

Pismem z dnia 12 kwietnia 2011r. powodowie sprecyzowali żądanie pozwu, wskazując, że dochodzonej pozwem kwoty domagają się tytułem:

- a. wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z pasa gruntu o powierzchni 2.852 m² za okres 10 lat wstecz od daty wniesienia pozwu w kwocie 564.480 złotych,
- b. wynagrodzenia za pogorszenie handlowe, użytkowe i gospodarcze należących do nich działek w kwocie 120.000 złotych (k. 134-135).

Na rozprawie w dniu 4 października 2011r. pełnomocnik powodów oświadczył, że zawarte w pkt 6 pozwu stwierdzenie o żądaniu ustalenia istnienia odpłatnej służebności nie jest odrębnym żądaniem procesowym zgłoszonym w tej sprawie (k. 237v.).

Postanowieniem z dnia 31 października 2011r. Sąd Okręgowy w (...)zawiesił postępowanie do czasu zakończenia postępowania toczącego się przed Sądem Rejonowym w (...)w sprawie I Ns 283/11 o stwierdzenie zasiedzenia służebności gruntowej (k. 253-253v.).

Postanowieniem z dnia 12 czerwca 2014r. Sąd Okręgowy w (...)podjął zawieszony postępowanie (k. 304).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powodowie K. B. i A. B. są na zasadzie wspólności ustawowej małżeńskiej właścicielami:

- nieruchomości składającej się m.in. z działek gruntu oznaczonych numerami ewidencyjnymi (...), położonej w miejscowości K., dla której prowadzona jest księga wieczysta KW nr (...), nabytej w drodze umowy sprzedaży zawartej w dniu 19 grudnia 2008r.,
- nieruchomości obejmującej m.in. działki gruntu oznaczone numerami ewidencyjnymi (...), położonej w miejscowości S., dla której prowadzona jest księga wieczysta KW nr (...), nabytej na podstawie umowy sprzedaży z dnia 28 grudnia 2007r.,
- nieruchomości składającej się m.in. z działki gruntu oznaczonej numerem ewidencyjnym (...), położonej w miejscowości S., dla której prowadzona jest księga wieczysta KW nr (...), nabytej w drodze umowy sprzedaży z dnia 19 września 2006r.

(dowód: odpisy zwykle ksiąg wieczystych KW nr (...), k. 25-32, (...), k. 33-39)

Postanowieniem z dnia 7 lutego 2014r. w sprawie VI Ns 22/13 Sąd Rejonowy w (...)VI Zamiejskowy Wydział Cywilny z siedzibą w L.:

I. stwierdził, że z dniem 1 stycznia 1982r. Skarb Państwa - Północny O.Energetyczny w B.Zakład (...)w O.nabył przez zasiedzenie służebność gruntową na nieruchomości położonej w miejscowości K., gmina K., dla której Sąd Rejonowy w (...)IX Zamiejskowy Wydział Ksiąg Wieczystych z siedzibą w L.prowadzi księgę wieczystą numer (...), stanowiącej własność uczestników A. B.i K. B., następującej treści: "każdoczesny właściciel budynku głównego punktu zasilania znajdującego się na nieruchomości, dla której Sąd Rejonowy w (...)IX Zamiejskowy Wydział Ksiąg Wieczystych w L.prowadzi księgę wieczystą numer (...)jest uprawniony do utrzymywania znajdującej się na działce (...), wchodzącej

w skład nieruchomości opisanej w księdze wieczystej numer (...), napowietrznej linii energetycznej niskiego napięcia zlokalizowanej na 2 słupach (1 pojedynczym i 1 podwójnym), o przebiegu określonym na szkicu sporządzonym przez biegłego M. T.(k.551 akt), oraz do wstępu na nieruchomość, dla której prowadzona jest księga wieczysta numer (...)w części obejmującej działkę numer (...), w zakresie niezbędnym w celu modernizacji, naprawy i konserwacji opisanej wyżej linii energetycznej i słupów";

II. stwierdził, że z dniem 25 kwietnia 1989r. Zakład (...)w O.nabył przez zasiedzenie służebność gruntową na nieruchomości położonej w miejscowości K., gmina K., dla której Sąd Rejonowy w (...)IX Zamiejskowy Wydział Ksiąg Wieczystych z siedzibą w L.prowadzi księgę wieczystą numer (...), stanowiącej własność uczestników A. B.i K. B., następującej treści: "każdoczesny właściciel budynku głównego punktu zasilania znajdującego się na nieruchomości, dla której Sąd Rejonowy w (...)IX Zamiejskowy Wydział Ksiąg Wieczystych w L.prowadzi księgę wieczystą numer (...)jest uprawniony do utrzymywania znajdującej się na części działki numer (...)oznaczonej na mapie sporządzonej przez biegłego M. T.C k. 551) numerem 3/1, wchodzącej w skład nieruchomości opisanej w księdze wieczystej numer (...), napowietrznej linii energetycznej niskiego napięcia zlokalizowanej na 2 pojedynczych słupach, o przebiegu określonym na szkicu sporządzonym przez biegłego M. T.(k. 551 akt), oraz do wstępu na nieruchomość, dla której prowadzona jest księga wieczysta numer (...)w części obejmującej działkę numer (...), w zakresie niezbędnym w celu modernizacji, naprawy i konserwacji opisanej wyżej linii energetycznej i słupów";

III. stwierdził, że z dniem 23 października 1986r. Skarb Państwa - Północny O.Energetyczny w B.Zakład (...)w O.nabył przez zasiedzenie służebność gruntową na nieruchomości położonej w miejscowości K., gmina K., dla której Sąd Rejonowy w Bartoszycach IX Zamiejskowy Wydział Ksiąg Wieczystych z siedzibą w L.prowadzi księgę wieczystą numer (...), stanowiącej własność uczestników A. B.i K. B., następującej treści: "każdoczesny właściciel budynku głównego punktu zasilania znajdującego się na nieruchomości, dla której Sąd Rejonowy w (...)IX Zamiejskowy Wydział Ksiąg Wieczystych w L.prowadzi księgę wieczystą numer (...)jest uprawniony do utrzymywania znajdującej się na części działki numer (...)oznaczonej na mapie sporządzonej przez biegłego M. T.(k. 551) numerem 4/2, wchodzącej w skład nieruchomości opisanej w księdze wieczystej numer (...), napowietrznej linii energetycznej niskiego napięcia zlokalizowanej na 6 słupach (1 podwójnym i 5 pojedynczych), o przebiegu określonym na szkicu sporządzonym przez biegłego M. T.(k. 551 akt), oraz do wstępu na nieruchomość, dla której prowadzona jest księga wieczysta numer (...), w części obejmującej działkę numer (...), w zakresie niezbędnym w celu modernizacji, naprawy i konserwacji opisanej wyżej linii energetycznej i słupów";

IV. stwierdził, że z dniem 1 stycznia 1985r. Skarb Państwa - Północny O.Energetyczny w B.Zakład (...)w O.nabył przez zasiedzenie służebność gruntową na nieruchomości położonej w miejscowości S., gmina K., dla której Sąd Rejonowy w (...)IX Zamiejskowy Wydział Ksiąg Wieczystych z siedzibą w L.prowadzi księgę wieczystą numer (...), stanowiącej własność uczestników A. B.i K. B., następującej treści: "każdoczesny właściciel budynku głównego punktu zasilania znajdującego się na nieruchomości, dla której Sąd Rejonowy w (...)IX Zamiejskowy Wydział Ksiąg Wieczystych w L.prowadzi księgę wieczystą numer (...)jest uprawniony do utrzymywania znajdującej się na działce numer (...), wchodzącej w skład nieruchomości opisanej w księdze wieczystej numer (...), napowietrznej linii energetycznej niskiego napięcia zlokalizowanej na 2 słupach (jednym słupie pojedynczym i jednym podwójnym), o przebiegu określonym na szkicu sporządzonym przez biegłego T. R.(k. 439 akt), oraz do wstępu na nieruchomość, dla której prowadzona jest księga wieczysta numer (...), w części obejmującej działkę numer (...), w zakresie niezbędnym w celu modernizacji, naprawy i konserwacji opisanej wyżej linii energetycznej i słupów";

V. stwierdził, że z dniem 1 stycznia 1985r. Skarb Państwa - Północny O.Energetyczny w B.Zakład (...)w O.nabył przez zasiedzenie służebność gruntową na nieruchomości położonej w miejscowości S., gmina K., dla której Sąd Rejonowy w (...)IX Zamiejskowy Wydział Ksiąg Wieczystych z siedzibą w L.prowadzi księgę wieczystą numer (...), stanowiącej własność uczestników A. B.i K. B., następującej treści: "każdoczesny właściciel budynku głównego punktu zasilania znajdującego się na nieruchomości, dla której Sąd Rejonowy w (...)IX Zamiejskowy Wydział Ksiąg Wieczystych w L.prowadzi księgę wieczystą numer (...)jest uprawniony do utrzymywania znajdującej się na działce numer (...), wchodzącej w skład nieruchomości opisanej w księdze wieczystej numer (...), napowietrznej linii energetycznej niskiego napięcia zlokalizowanej na 1 słupie pojedynczym, o przebiegu określonym na szkicu sporządzonym przez

biegłego T. C.. 435 akt), oraz do wstępu na nieruchomości, dla której prowadzona jest księga wieczysta numer OL I (...), w części obejmującej działki numer (...), w zakresie niezbędnym w celu modernizacji, naprawy i konserwacji opisanej wyżej linii energetycznej i słupa";

VI. stwierdził, że z dniem 23 sierpnia 1988 r. Skarb Państwa - Północny O.Energetyczny w B.Zakład (...)w O.nabył przez zasiedzenie służebność gruntową na nieruchomości położonej w miejscowości S., gmina K., dla której Sąd Rejonowy w (...)IX Zamiejscowy Wydział Ksiąg Wieczystych z siedzibą w L.prowadzi księgę wieczystą numer (...), stanowiącej własność uczestników A. B.i K. B., następującej treści: "każdoczesny właściciel budynku głównego punktu zasilania znajdującego się na nieruchomości, dla której Sąd Rejonowy w (...)IX Zamiejscowy Wydział Ksiąg Wieczystych w L.prowadzi księgę wieczystą numer (...)jest uprawniony do utrzymywania znajdującej się na działce numer (...), wchodzącej w skład nieruchomości opisanej w księdze wieczystej numer (...), napowietrznej linii energetycznej niskiego napięcia zlokalizowanej na 3 słupach pojedynczych, o przebiegu określonym na szkicu sporządzonym przez biegłego T. R.(k. 436 akt), oraz do wstępu na nieruchomości, dla której prowadzona jest księga wieczysta numer (...), w części obejmującej działki numer (...), w zakresie niezbędnym w celu modernizacji, naprawy i konserwacji opisanej wyżej linii energetycznej i słupów";

Sąd ten ustalił, że działka numer (...) do dnia 22 sierpnia 1978r. należała do Skarbu Państwa. Działka (...) została wyodrębniona na skutek podziału działki numer (...), która z kolei powstała z podziału działki numer (...), objętej księgą wieczystą numer (...). Działkę (...) utworzono z działek numer (...), przy czym działka (...) stanowiła własność Skarbu Państwa do dnia 24 kwietnia 1979r., a działka numer (...) stanowiła własność Skarbu Państwa do dnia 22 października 1976r. Przez działki (...) przebiega linia energetyczna niskiego napięcia 0,4 kV wybudowana w 1971r., wychodząca ze stacji transformatorowej L-0100 K. W., zasilanej z odgałęzienia linii napowietrznej SN 15 kV K. W.. Linia została wsparta na 10 słupach. Jeden słup podwójny i jeden słup pojedynczy posadowione są na działce numer (...). Natomiast 7 słupów pojedynczych i jeden słup podwójny znajduje się na działce (...), z tym, że 6 słupów (5 pojedynczych i 1 podwójny) stoi na części działki numer (...) oznaczonej uprzednio numerem 4/2, a 2 słupy pojedyncze znajdują się na części działki numer (...), oznaczonej uprzednio numerem 3/1. Przez działki (...) przebiega linia niskiego napięcia 0,4 KV wybudowana w 1974r., wychodząca ze stacji transformatorowej L- (...) S. W., zasilanej z odgałęzienia linii napowietrznej SN 15 kV S. W.. Jest ona wsparta na 4 słupach. Na działce (...) znajduje się jeden słup pojedynczy, a na działce (...) są trzy słupy pojedyncze. Przez działkę numer (...) przebiega linia niskiego napięcia 0,4kV wybudowana w 1974r., wychodząca ze stacji transformatorowej L- (...), zasilanej z odgałęzienia linii na powietrznej SN 15 k V (...). Linia jest wsparta na 2 słupach (pojedynczym i podwójnym). Sąd Rejonowy wskazał, że utrzymaniem i konserwacją opisanych wyżej urządzeń zajmuje się pozwana spółka poprzez swoich pracowników, a wcześniej zajmowali się tym jej poprzednicy prawni.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny Sąd przyjął, że urządzenia elektroenergetyczne znajdujące się na nieruchomości należącej obecnie do powodów zostały wybudowane najpóźniej z końcem 1971 i 1974r. i najpóźniej z tą datą przystąpiono do ich eksploatacji. W ocenie Sądu, właśnie daty 31 grudnia 1971 r. i 31 grudnia 1974 r. miały – co do zasady – decydujące znaczenie dla ustalenia, czy okres zasiedzenia już upłynął, czy nie. Zauważono jednak, że działki gruntu oznaczone numerami ewidencyjnymi (...) i częściowo 46/7 w momencie budowania urządzeń elektroenergetycznych i oddawania ich do eksploatacji stanowiły własność Skarbu Państwa. W konsekwencji bieg terminu zasiedzenia nie mógł rozpocząć się przed utratą przez opisane nieruchomości statusu państwowych. Po pierwsze bowiem, od dnia wejścia w życie Kodeksu cywilnego (1 stycznia 1965r.), stosownie do jego art. 177, przepisy o nabywaniu własności przez zasiedzenie nie miały zastosowania do nieruchomości będących przedmiotem własności państwowej, a zasada ta z mocy art. 292 k.c. miała odpowiednie zastosowanie do nabycia przez zasiedzenie służebności gruntowych. Po drugie, podmiot, który korzystał w tym czasie z urządzeń elektroenergetycznych, miał status przedsiębiorstwa państwowego. Obowiązujący do 31 stycznia 1989r. art. 128 k.c. wyrażał zasadę jednolitego funduszu własności państwowej, w myśl której państwowe osoby prawne nie miały żadnych praw podmiotowych do zarządzanego mienia. Na gruncie rozpoznawanej sprawy oznaczało to, że do momentu zbycia przez Skarb Państwa opisanych wyżej nieruchomości nie mógł biec termin zasiedzenia służebności, gdyż właścicielem i podmiotem, na rzecz którego zasiedzenie służebności miałyby nastąpić, była ta sama osoba, co jest niedopuszczalne. Okoliczność ta została

uwzględniona przez Sąd przy ustalaniu daty, w której stwierdzenie zasiedzenia służebności nastąpiło. Zdaniem Sądu, za udowodnione należało też przyjąć, że urządzenia elektroenergetyczne nieprzerwanie są posadowione na działkach należących obecnie do powodów, a pracownicy przedsiębiorstw energetycznych konserwują je i naprawiają. Tym samym pozwana spółka i jej poprzednicy prawni władają w określonym zakresie nieruchomością stanowiącą własność powodów. Przeniesienie posiadania pomiędzy pozwaną a poprzednikami prawnymi zostało wykazane załączonymi dokumentami.

(dowód: odpis postanowienia z dnia 7 lutego 2014r. w sprawie VI Ns 22/13 wraz z uzasadnieniem, k. 296-303v.)

Powyższe postanowienie uprawomocniło się bez zaskarżenia.

(bezsporne, vide: dokumenty w aktach sprawy o sygn. VI Ns 22/13)

Sąd zważył, co następuje:

W świetle ustalonych okoliczności faktycznych sprawy powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

W niniejszym postępowaniu powodowie dochodzili dwóch roszczeń, z dwóch różnych podstaw i tytułów, a mianowicie:

- wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z pasa gruntu o powierzchni 2.852 m² za okres 10 lat wstecz od daty wniesienia pozwu w kwocie 564.480 złotych,
- wynagrodzenia za pogorszenie handlowe, użytkowe i gospodarcze należących do nich działek w kwocie 120.000 złotych.

Poza sporem w niniejszym procesie pozostawał fakt, że powodowie domagali się – w związku z posadowieniem urządzeń i linii elektroenergetycznej należących do pozwanej spółki – zapłaty wynagrodzenia z tytułu bezumownego korzystania z ich nieruchomości obejmujących działki gruntu oznaczone numerami ewidencyjnymi (...), przy czym żądali wynagrodzenia za okres 10 lat wstecz, licząc od momentu wytoczenia powództwa.

Bezspornym było również to, że pozwana spółka w toku niniejszego procesu wystąpiła do sądu rejonowego z wnioskiem o stwierdzenie zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treścią służebności przesyłu, a wniosek dotyczył nieruchomości objętych przedmiotowym sporem. Wszczęte na skutek jej wniosku postępowanie zakończyło się wydaniem prawomocnego postanowienia, na mocy którego Sąd Rejonowy w (...)Wydział Zamiejscowy w L. stwierdził, że:

- zasiedzenie służebności gruntowej na nieruchomości położonej w miejscowości K., stanowiącej działkę gruntu oznaczoną numerem ewidencyjnym (...), nastąpiło z dniem 1 stycznia 1982r.,
- zasiedzenie służebności gruntowej na nieruchomości położonej w miejscowości K., obejmującej w części działkę gruntu oznaczoną numerem ewidencyjnym (...), nastąpiło z dniem 25 kwietnia 1989r.,
- zasiedzenie służebności gruntowej na nieruchomości położonej w miejscowości K., obejmującej w części działkę gruntu oznaczoną numerem ewidencyjnym (...), nastąpiło z dniem 23 października 1986r.,
- zasiedzenie służebności gruntowej na nieruchomości położonej w miejscowości K., stanowiącej działkę gruntu oznaczoną numerem ewidencyjnym (...), nastąpiło z dniem 1 stycznia 1985r.,
- zasiedzenie służebności gruntowej na nieruchomości położonej w miejscowości K., stanowiącej działkę gruntu oznaczoną numerem ewidencyjnym (...), nastąpiło z dniem 1 stycznia 1985r.,
- zasiedzenie służebności gruntowej na nieruchomości położonej w miejscowości K., stanowiącej działkę gruntu oznaczoną numerem ewidencyjnym (...), nastąpiło z dniem 23 sierpnia 1988r.

Odnosząc się do kwestii związanej z istnieniem prawomocnego postanowienia stwierdzającego nabycie w drodze zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu, należy odwołać się do uzasadnienia postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 2009r. w sprawie I CSK 337/08. Wprawdzie orzeczenie to zapadło na gruncie instytucji zasiedzenia własności nieruchomości, to jednak ma ono bardziej uniwersalny charakter i w ocenie Sadu rozpoznającego przedmiotową sprawę, można go zastosować w realiach niniejszego sporu. Jak stwierdził Sąd Najwyższy, zgodnie z art. 365 § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. postanowienie to wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej. Postanowienie to korzysta także z tzw. prawomocności rozszerzonej i wiąże nie tylko uczestników postępowania, którzy brali udział w sprawie, w której zostało wydane, lecz także osoby zainteresowane, w rozumieniu art. 510 § 1 k.p.c., które nie stały się uczestnikami postępowania. Moc wiążąca prawomocnego postanowienia stwierdzającego, że dana osoba w danym dniu nabyła własność określonej nieruchomości przez zasiedzenie obejmuje też przesłanki prawotwórcze przyjęte za podstawę nabycia, a więc samoistne posiadanie przez tę osobę całej nieruchomości do określonego dnia (art. 366 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

W związku z powyższym w niniejszej sprawie Sąd był związany prawomocnym postanowieniem wydanym w dniu 7 lutego 2014r. w sprawie VI Ns 22/13 i nie mógł czynić innych ustaleń niż zostało to przyjęte w rozstrzygnięciu Sądu Rejonowego w (...)Wydziału Zamiejscowego w L..

Zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 12 stycznia 2012r. w sprawie II CSK 258/11 (LEX nr 1125088), osobie, której nieruchomość została obciążona służebnością gruntową odpowiadającą treści służebności przesyłu wskutek jej zasiedzenia, od chwili zasiedzenia nie przysługuje roszczenie o wynagrodzenie za bezumowne korzystanie bez podstawy prawnej przez inną osobę ze służebności. Jak podkreślił w uzasadnieniu orzeczenia, okoliczność, że nabycie własności rzeczy przez posiadacza kosztem właściciela jest w razie ziszczenia się przesłanek zasiedzenia usprawiedliwione ochroną porządku publicznego, pozwala uznać przepisy o zasiedzeniu, mimo iż nie przewidują one dla właściciela rekompensaty utraconej własności, za zgodne z art. 31 ust. 3 Konstytucji, stanowiącym, iż ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Podobnie według wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 30 sierpnia 2007 r. w sprawie J.A. P. (O.) Ltd v. (...) U. K., nr (...) (LEX nr 292787, [http://www.echr.coe.int.](http://www.echr.coe.int)), regulacje przewidujące nabycie własności nieruchomości kosztem dotychczasowego właściciela w wyniku niezakwestionowanego długoterminowego posiadania, służąc uregulowaniu sposobu korzystania z własności zgodnie z interesem powszechnym, nie narusza art. 1 Protokołu nr (...) do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (Dz. U. z 1995 r. Nr 36, poz. 175 zm.). Nie budzi więc wątpliwości brak racji uzasadniających przyznanie byłemu właścicielowi przeciwko posiadaczowi, który stał się w wyniku zasiedzenia właścicielem, jakiegokolwiek roszczenia o zwrot wartości rzeczy. Funkcja zasiedzenia sprzeciwia się przyznaniu byłemu właścicielowi wobec posiadacza, który stał się właścicielem, jednak także - jak trafnie podnosi się w piśmiennictwie - wszelkich innych roszczeń, u których podstaw leży prawo własności, do takich zaś należałyby roszczenia uzupełniające za okres poprzedzający datę zasiedzenia, w tym roszczenie o wynagrodzenie za korzystanie z rzeczy. Ład, porządek prawny, stabilizacja stosunków w zakresie odnoszącym się do własności rzeczy, czyli wszystko to, do czego zapewnienia zmierza zasiedzenie, ulegałoby ponownie zakłóceniu przez spory dotyczące, związanego z roszczeniem windykacyjnym i tym samym uzależnionego przede wszystkim od kwestii własnościowych, roszczenia o wynagrodzenie za korzystanie z rzeczy w okresie poprzedzającym datę zasiedzenia. Przyznanie byłemu właścicielowi takiego roszczenia wobec posiadacza, który stał się właścicielem, byłoby więc nie do pogodzenia z celem zasiedzenia.

Podsumowując powyższe rozważania, należy stwierdzić, że po dniu zasiedzenia służebności gruntowej, której treść odpowiada treści służebności przesyłu, właściciel rzeczy nie może się domagać wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z jego nieruchomości w zakresie służebności gruntowej. Oznacza to, że skoro w niniejszej sprawie zasiedzenie służebności gruntowej nastąpiło generalnie w latach 80-tych XX w., to żądanie zapłaty wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości powodów za okres od 10 grudnia 2000r. do 10 grudnia 2010r. jest bezzasadne, co skutkowało oddaleniem powództwa w tym zakresie, o czym orzeczono jak w pkt. I sentencji wyroku.

Niezależnie od powyższych rozważań wypada poczynić jeszcze kilka uwag odnośnie charakteru roszczenia o wynagrodzenie za korzystanie z rzeczy bez tytułu prawnego.

W wyroku z dnia 11 lutego 1998r. (sygn. akt III CKN 354/97, LEX nr 164264) Sąd Najwyższy wskazał, że roszczenia uzupełniające, co prawda uregulowane są w prawie rzeczowym, to w rzeczywistości mają charakter roszczeń obligacyjnych. Podobne stanowisko Sąd Najwyższy zajął w uchwale z dnia 24 lipca 2013r. w sprawie III CZP 36/13 (LEX nr 1350223), w której stwierdził, że roszczenie o wynagrodzenie za korzystanie z rzeczy ma charakter obligacyjny i gdy powstanie, uzyskuje byt samodzielny, niezależnie od roszczeń chroniących własność (art. 222 § 1 i 2 k.c.); może być samodzielnie dochodzone niezależnie od roszczenia windykacyjnego albo negatoryjnego i jest samodzielnym przedmiotem obrotu. Utrata własności rzeczy nie powoduje utraty możliwości żądania wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy w okresie, w którym właścicielowi prawo to przysługiwało.

Obligacyjny (względny) charakter roszczenia o wynagrodzenie za bezumowne korzystanie powoduje, że nie przechodzi ono na nabywcę w przypadku sprzedaży lub innej formy zbycia nieruchomości, na której posadowione są urządzenia elektroenergetyczne należące do przedsiębiorstwa energetycznego. Roszczenie to nie przysługuje więc każdoczesnemu właścicielowi rzeczy, którego prawo zostało naruszone, przeciwko posiadaczowi, który dopuścił się naruszenia. Oznacza to jednocześnie, że właściciel może odrębnie rozporządzać, bez przeniesienia własności, roszczeniem uzupełniającym o zapłatę wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości w trybie przelewu wierzytelności, a nabywca będzie wówczas miał legitymację, aby dochodzić nabytego prawa. Co ważne, przeniesienie prawa własności nie pozbawia dotychczasowego właściciela (zbywcy nieruchomości) dochodzenia wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości, o ile nie dokonano równocześnie przelewu roszczenia uzupełniającego.

Podsumowując, właściciel może dochodzić wynagrodzenia za bezumowne korzystanie wyłącznie za taki okres, w jakim przysługiwało mu prawo własności. Tym samym nie ma podstaw prawnych, aby domagać się wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości za czas, kiedy prawo własności należało do innej osoby, chyba że wierzytelność z tego tytułu była przedmiotem umowy przelewu.

Z punktu widzenia niniejszej sprawy poczynione wyżej uwagi mają istotne znaczenie. Powodowie jednoznacznie zakreślili żądanie pozwu, dochodząc wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z ich nieruchomości za okres 10 lat wstecz, licząc od dnia wniesienia pozwu, co nastąpiło w dniu 10 grudnia 2010r. (data nadania pozwu w polskiej placówce operatora pocztowego). Natomiast jak wynika z dowodów zgromadzonych w sprawie, w tym zwłaszcza odpisów z ksiąg wieczystych KW nr (...), nabycie nieruchomości objętych przedmiotem sporu w niniejszym postępowaniu nastąpiło w drodze trzech umów sprzedaży w dniach 19 września 2006r., 28 grudnia 2007r. i 19 grudnia 2008r. Jednocześnie powodowie w toku procesu nie wykazali, aby na podstawie umów sprzedaży lub innych umów zawartych w późniejszym okresie nabyli odrębnie wierzytelność z tytułu wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości za okres poprzedzający uzyskanie przez nich prawa własności spornych gruntów. A zatem za okres poprzedzający wskazane daty – ze względu na obligacyjny, a nie praworzeczowy charakter roszczenia – powodowie nie mogą dochodzić wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości. Roszczenie o zapłatę wynagrodzenia za okres od dnia 10 grudnia 2000r. (od dnia liczonego 10 lat wstecz od daty wytoczenia powództwa w niniejszej sprawie) do dnia 19 września 2006r., 28 grudnia 2007r. i 19 grudnia 2008r. mogłoby przysługiwać wyłącznie poprzednim właścicielom nieruchomości (gdyby nie doszło do zasiedzenia).

Mając powyższe na względzie, Sąd uznał, że żądanie powodów w zakresie wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości jest w zasadniczej mierze pozbawione podstaw prawnych (brak dowodu dokonania przelewu wierzytelności w tym zakresie), co także przemawiało za oddaleniem powództwa.

Przechodząc do oceny zasadności żądania zapłaty kwoty 120.000 złotych tytułem wynagrodzenia za pogorszenie handlowe, użytkowe i gospodarcze należących do powodów działek gruntu, należy stwierdzić, że i w tym zakresie powództwo podlegało oddaleniu.

Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego wyrażonym w uchwale z dnia 8 września 2011r. (sygn. akt III CZP 43/11), które Sąd orzekający w przedmiotowej sprawie w pełni podziela, właścicielowi nieruchomości nie przysługuje wobec nieuprawnionego posiadacza służebności przesyłu roszczenie o naprawienie szkody z powodu obniżenia jej wartości, związanego z normalnym korzystaniem z nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści takiej służebności (art. 225 w zw. z art. 230 k.c.). Uszczerbek bowiem właściciela związany z pogorszeniem nieruchomości tylko w następstwie zbudowania na niej i eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych, zgodnie z wolą ustawodawcy, jest rekompensowany świadczeniem, jakie może on uzyskać za obciążenie jego prawa służebnością przesyłu. Wynagrodzenie za ustanowienie służebności powinno równoważyć wszelki uszczerbek związany z trwałym obciążeniem nieruchomości.

Niezależnie od powyższego trzeba wskazać, że brak jest również przesłanek odpowiedzialności deliktowej pozwanej spółki. Do przesłanek odpowiedzialności deliktowej należą bezprawne zdarzenie, z którym system prawny wiąże odpowiedzialność na określonej zasadzie, szkoda oraz związek przyczynowy między owym zdarzeniem a szkodą, a także wina sprawcy. Powodowie nie wykazali, aby po ich stronie wystąpiła szkoda z tytułu posadowienia na ich nieruchomościach urządzeń energetycznych, zwłaszcza że w dacie nabycia spornych nieruchomości urządzenia elektroenergetyczne już były posadowione i powodowie mieli świadomość istnienia instalacji na nabywanych gruntach.

Sąd orzekający w niniejszej sprawie podziela pogląd Sądu Apelacyjnego w Warszawie, wyrażony w wyroku z dnia 30 listopada 2010 r. (sygn. akt VI ACa 1156/10, Lex nr 682525), zgodnie z którym obniżenie potencjalnej wartości nieruchomości, nie mieści się w granicach szkody, ani jako rzeczywista strata, ani jako utracona korzyść. Tak, więc na zasadach ogólnych odpowiedzialności odszkodowawczej nie jest możliwe dochodzenie z tego tytułu roszczeń - wobec przedsiębiorstwa energetycznego ani na zasadzie winy - art. 415 k.c. ani na zasadzie ryzyka - art. 435 § 1 k.c. Nieruchomość może być wykorzystywana w różny sposób, a jej wartość zależy od przeznaczenia danej nieruchomości. W zależności więc od wykorzystania nieruchomości przez jej każdorazowego właściciela, posadowienie na niej urządzeń elektromagnetycznych może powodować obniżenie potencjalnej wartości nieruchomości bądź też nie. Nielogiczne wydaje się by każdorazowo przy zmianie właściciela i przeznaczenia nieruchomości uznawać obniżenie, bądź też zwiększenie wartości nieruchomości.

W tym stanie, wobec braku spełnienia przesłanek odpowiedzialności po stronie pozwanej, roszczenie odszkodowawcze powodów na podstawie wskazanych powyżej przepisów, podlegało oddaleniu.

Sąd uznał, że zeznania świadków A. P. i W. W. nie miały istotnego znaczenia z punktu widzenia rozstrzygnięcia o żądaniach pozwu. Przede wszystkim należy zauważyć, że skoro w toku niniejszego postępowania nie została wykazana podstawa odpowiedzialności pozwanej spółki, to zbędne jest odnoszenie się do wysokości poniesionej przez powodów szkody powstałej na skutek posadowienia na ich nieruchomości urządzeń linii elektroenergetycznej. Z tego też samego względu jako nieistotne oddalono wnioski strony powodowej o dopuszczenie dowodu z opinii biegłych. Ustalenia poczynione przez biegłego byłyby pomocne w sytuacji, gdyby najpierw ustalono, że pozwana spółka – w związku z posadowieniem urządzeń i instalacji elektroenergetycznych – co do zasady jest obowiązana do zapłaty na rzecz powodów wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z ich nieruchomości. Wówczas niezbędne byłoby ustalenie powierzchni wyłączonej spod użytkowania oraz powierzchni strefy ograniczonego korzystania, a następnie w oparciu o tak dokonane wyliczenia określenie wysokości należnego powodom wynagrodzenia.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. W ocenie Sądu, sam fakt, że powodowie byli częściowo zwolnieni od kosztów sądowych, choć w nie najmniejszym zakresie (13.000 złotych), nie jest równoznaczne z uznaniem, że zachodzi szczególnie uzasadniony przypadek w rozumieniu art. 102 k.p.c. Po pierwsze, zgodnie z art. 108 ustawy z dnia 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych zwolnienie od kosztów sądowych nie zwalnia strony od obowiązku zwrotu kosztów procesu przeciwnikowi. Po drugie, to stroną powodową inicjującą postępowanie obciąża ryzyko określenia wysokości dochodzonego roszczenia, zwłaszcza że można było ograniczyć żądanie pozwu i dochodzić jedynie części roszczenia, aby przesądzić samą zasadę odpowiedzialności pozwanej spółki. Powodowie byli reprezentowani przez profesjonalnego pełnomocnika, mieli zatem możliwość i

zarazem obowiązek wszechstronnego rozważenia, czy i w jakim zakresie przysługuje im roszczenie. Podtrzymali je też na ostatniej rozprawie mimo stwierdzonego zasiedzenia (vide: pkt II wyroku).